

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no 's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Carrer de Madoz, núm. 31 y 35

SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell	2 rals al mes
Fora	8 » trimestre.
Un número sol.	1 »
Anuncis á preus convencionals.	

D. FELICIA RIBOT Y BAQUÉS

MORÍ AHIR Á LAS CINCH DEL MATÍ

—(E. P. D.)—

Sa desconsolada viuda D.ª Eularia Serra, sos fills don Manel y D. Joan Ribot y Serra, nora D.ª Silvia Sampere, germans, germanas, germanas políticas, oncle, tia, nebots y cosins, suplican á sos demés parents, amichs y coneputs lo tingan present en llurs oracions y assistir á la casa mortuoria, carrer de la Salut, 13, avuy diumenge á las 8 del matí, pera acompanyar lo cadavre á la Esglesia Parroquial de la Puríssima Concepció y d' allí á la morada darrera.

Sabadell, 17 d' Agost de 1890.

QUATRE PARAULAS Á J. V. V.

En nostre estimat colega *La Revista de Sabadell* del dia 13, havem llegit un article endressat á nostre humil periódich y firmat ab las initials J. V. V., en lo qual se 'ns fan algunas observacions referents á la ressenya que ferem en son dia de la *Manifestació cívica del Gremi de Pagesos*, á las quals aném á contestar, ab tot y que segons se desprén de l' últim párrafo del esmentat article, reconeix son autor que Lo CATALANISTA obrá ab rectitut de miras al fer dita ressenya, si be manifesta 'l temor de que varem ser mal informats.

En primer lloch devém manifestarli que 'l patriotisme de Lo CATALANISTA es ben conegut de sobras perque hagim de defensarlo nosaltres mateixos. Nostras obras, pocas ó moltes, que de segur podrà conéixer l' articulista, son la mellor defensa respecte las malévolas suposicions ab que comensa 'l ja citat article.

Respecte á lo que diu que no varem citar en nostra ressenya altres noms que 'ls d' individus de la *cofradía catalanista*, devém manifestarli que no haurá llegit lo que nosaltres varem escriure tota vegada que no citarem més noms que 'ls dels Alcaldes de Sabadell, Badalona (1) y Castellar, Diputat provincial senyor Griera y 'l del President del *Foment de la Agricultura de Badalona*. Ja veu donchs lo senyor J. V. V. que no ferem més que citar las personalitats més distingidas que concorregueren al acte, prescindint de quinas fossin las sevas ideas. Y consti que no va haverhi olvit al no citar los individus que forman lo *Gremi de Pagesos*, tota vegada que corporativament no 'ls vegerem formar en la manifestació que tractavam de ressenyar. Per aixó, y poch enterats, com n' estem encara, de la manera que va portarse á cap la Manifestació, ja que 'l *Gremi de Pagesos*, que es qui mellor podia enterarnos, va creurer convenient no ferho, no es extrany que afirmessim que sens 'l valió apoyo del *Foment Mercantil, Industrial y Agrícola* s' hauria fet del tot irrealisable.

(1) Justament l' única equivocació en que incorreguerem fou al parlar del arcalde de Badalona que diguerem ser lo senyor Vinyas, quan es avuy lo conegut y apreciable doctor Parés. Y no es extrany aquesta errada per quan teniam molt present lo nom del senyor Vinyas per esser qui va presidir aque-llas célebres eleccions per Gremis que tant aplaudí tot Catalunya.

Mes aquesta equivocació no la adverteix lo senyor J. V. V., sens dupte, per no importarli á la idea que 'l mogué á escriurer son article.

Del *Foment Mercantil, Industrial y Agrícola* hi vegerem una numerosa representació de sa Junta directiva, que coneixém oficialment; de la Junta del *Gremi de Pagesos* may podiam trovarhi cap individu, ja que oficialment no sabém encara quinas son las personas que la forman.

Y consti, no obstant, que ni 'l més petit resentiment tenim ab lo *Gremi de Pagesos de Sabadell y sa comarca*, ab qual associació estém completament identificats, ja que directa ó indirectament perseguim ideas parionas. En nostra colecció hi trovará l' articulista, si 's pren la molestia de repasarla, que, ab elogi, havém donat sempre compte de tots los projectes y actes realisats per dit important *Gremi*, ab tot y haverlos hagut de recullir al vol la inmensa majoria de las vegas. Ja veu, donchs, com sempre que s' ho ha merescut no li hem escasejat los elogis al *Gremi de Pagesos*, al qual van també dirigits tots los que vessarem en nostra ressenya la qual encabessarem ab lo següent títol: MANIFESTACIÓ CÍVICA DEL GREMI DE PAGESOS DE SABADELL Y SA COMARCA.

Consti, donchs, que Lo CATALANISTA no regatea al citado *Gremio* la parte de gloria que de justicia le pertenece.

Pero lo que més sembla que li ha picat al senyor J. V. V., persona á qui no coneixém y la qual, á ben segur, no deu perteneixer al *Gremi de Pagesos*, es que aludissim directament al *Foment Mercantil, Industrial y Agrícola*.

¿Qué té això d' extrany? ¿No es lo *Foment* la base sobre hont descansan los quaranta y més grémis de que 's constituheix dita Associació? ¿No es baix la sòmbra protectora del *Foment* com s' han format, crescut y desenrotllat los esmentats gremis, inclós lo *Gremi de Pagesos*? A no ser l' apoyo moral y material que ha prestat lo *Foment* á tots sos gremis, ¿haurian pres tan gran volada, y sobre tot, hauria lo *Gremi de Pagesos* intentat realisar un acte que revestís la importancia que revestí la manifestació celebrada? Creyém que no, á no ser que 'l firmant J. V. V., mal informat tal volta, cregui que 'l *Gremi de Pagesos* s' hagi declarat separatista.

Y consti que tal actitud no la considerariam beneficiosa, nosaltres, que tan sovint hem sentit motejarnos de separatistas, tal vegada per los mateixos que en aras d' aquesta unitat que fa la forsa y de la que

tant blasonan, procuran sembrar la discòrdia y la desunió entre elements que per lo bé de tots han de viure agermanats y considerarse com á una sola família.

Per acabar. Sentím vivament que lo senyor J. V. V., portat per móvils que á nosaltres no 'ns interessa averiguar, hagi fet ús pera satisfèr son desitj de discòrdia ó de gelosía, ben poch laudable per cert, d' armas de tan mala lley com son las de valerse d' un tercer, pera preparar lo camp de batalla hont han de esgrimirse, en perjudici de respectables interessos.

SECCIÓ POLÍTICA

Moralitat electoral conservadora.

Llegim en los telégramas de Madrit de la premsa de Barcelona:

«Los comités conservadores de Madrit han acordat lo retrahiment electoral, publicant un manifest, si l' Alcalde no destitueix á tots los arcaldes de barri actuals, havent nombrat una comissió pera que ho manifesti al senyor Cánovas,

L' Alcalde 's nega á accedir á dita pretensió, contant ab lo result apoyo del senyor Silvela.»

'S veu que la política, en que siga conservadora, es l' únic recurs de certa gent que no deuen tenir altre manera de viurer.

Llástima que no hagim pogut veurer lo manifest anunciat, puig fora divertit llegir las causas del retrahiment electoral conservador, per no haver conseguit una tan solemne arcaldada.

La cosa al últim ha tingut arreglo (¿que no 'n te en la miserable política de partit?) y ha sigut segons llegim de la següent manera:

«Los disgustos existentes entre 'ls comités conservadores de Madrit s'han calmat ab la cesantía de 85 comissaris de barri, que las ha firmat lo Gobernador civil, nombrant en son reemplaçs á amichs dels comités.

També s' espera prompte un cambi d' arcaldes de barri. De manera que, no fentho l' Alcalde, ho ha fet lo Gobernador.»

Sí, home, sí, ab aquesta gent no falta may qui ho fassi.

La qüestió era accontentar als *desganats* dels comités madrilenys y evitar *disensiones patrióticas*.

De comités aixís, no se n' haurian de dir *Comité Liberal Conservador* com are 's moda.

Sino *Colla de la Fam Conservadora*.

A cada hù lo que sigui seu.

El Imparcial voldria que l' Estat tregués dels apuros econòmichs en que 's troba l' Ajuntament de Madrit, y al efecte cita com exemples dignes de imitarse la protecció que reb París del Govern francès y Roma del Govern d' Italia.

Al fi y al cap nacions eminentment centralistas que lo mateix *Imparcial* ataca infinitat de vegadas, y que are per sos fins essencialment madrilenys voldria ferlas dignas de copia.

No faltaria més sino que 'l Tresor de la nació espanyola, tan raquítich y miserable, s' hagués d' invertir en aixugar déficits de quatre arcaldes mal gastadors de la vila del os y la política.

Ja fa be de témer *El Imparcial* que los *intereses provinciales* com ells ne diuhen de las demès regions d' Espanya, *pondrian el grito en el cielo*, si 's tractés de cometre la barbaritat que aquell periòdich suposa.

Es necessari que tothom brilli ab la seva propia llum y fassi 'l fatxenda ab lo que pugui.

Aixó de fer 'l maco y gastar sens discreció pagant nosaltres es molt cómodo, pero ja ha passat de moda.

¡Qui li piqui que s' ho rasqui!

Un altre fracàs de nostra política madrilenya.

La artilleria del crehuer *Reyna Regent* ha resultat poch menos que inservible.

A causa de no possehir medis ràpits pera la llimpiesa dels canons, aquestos no poden disparar més que un tiro cada tres quarts.

Y no parlem de que no poden maniobrar dos canons á un temps quan un de ells fa foch, per no haverhi espay sufficient.

¡Vaya una marina de guerra!

Será necessari que en cas de trovarse en una batalla naval, avisi als contraris que s' esperin mitxa hora ó tres quarts per poguer tornar á enjegar sa *potent artilleria*.

¿Y per aixó 's gastan tants milions y s' aumentan cada dia 'ls presupostos?

¿Pera tenir una marina de guerra capás de fer cara als barcos de paper de la quitxalla?

¡Quánta miseria, Senyor, quánta miseria!

Una noticia de sensació:

«S' ha concedit la gran creu de Carlos III al senyor Linares Rivas.»

Ja recordarán nostres llegidors que aquest subjecte es un dels que fins fa poch era lliberal, y s' ha empassat á la colla conservadora.

Ja no li doldrá 'l cambi de partit.

Si al últim li han donat una gran creu, per més que ell més s' haguera estimat una cartera ó una embaixada.

Pot ferse 'l càrrech que li han donat l' absentia.

Deya aquest dia un periòdich madrileny que ab los diners del contribuent, pagavan los polítichs los serveys fets á sa causa.

Pero are resulta que á més dels diners pagan ab dinadas.

O ab gran creus de Carlos III.

Per los rellevants mérits d' haverse empassat del partit lliberal á la couservaduría.

El Reformista, orga del conseqüent senyor Romero Robledo, publicá un article que no agrada á son amo; aquest va renyarlo, y 'l periòdich se despedeix del *jefe* dihent:

«Volém més serietat en los procediments; no es prou la sola voluntat de un *jefe* pera arrastrar á un partit.....»

Deixant apart aixó d' anomenar partit á la partida romerista, celebrém l' independencia del colega.

Per mes que 'ns estranya que li vingui de nou al esmentat periòdich que en la política madrilenya no hi ha mes Deu que 'l cap de colla.

Ja se sap, home, ja se sap.

En tots los remats hi ha d' haver un pastor.

Y en la política del dia 'l pastor es 'l *jefe* y 'l remat ó 'ls bens son los infelissos que 'l segueixen.

Aixís lo dia del triomf hi ha qui 's cuida de repartir las viandas y de fer lloch pera tots.

Sinó semblaria un camp perdut.

Nostre colega *La Revista Tarrasense*, sembla qu' está molt ressentit perque 'l govern 'ls hi ha tret la Subalterna de Tarrassa.

Y sobre tot treu foch pels caixals al veurer que han respectat 'la de Sabadell, per més que confessa que va fer treballs pera que en cas de suprimirse, ho fossin las duas ó cap.

¡Ah dolent! ¿pro que no sap lo que diu aquell ditxo?

Mal de molts, consol de tontos.

Vaya unas ganas de passar per tonto nostre colega quan ningú 's recordava de calificarlo d' aquesta manera.

També diu, al veurer lo favoregut que es Sabadell en teléfonos, Subalterna, etc. etc. y recordant quan dependian en tot de Tarrassa, que aixó no ho poden contemplar indiferents.

Y te rahó que li sobra al colega.

Una població germana de la nostra com es Tarrassa y essencialment catalana com nosaltres, no pot contemplar indiferent l' avens y l' engrandiment de Sabadell, sinó que ab alegría y ab la satisfacció propia del qui desitja 'l be del pròxim, deu celebrar que ja que per desgracia han tret la Subalterna de Tarrassa, respectin al menos la nostra.

Aixís pensa la estimada ciutat de Tarrassa, per més qu' altre cosa digui ó vullga fer creure *La Revista Tarrasense*, y aixís pensem nosaltres respecte á la antigua Egara á la qual hem desitjat sempre lo bon nom que per sa importancia li correspon, alegrantnos ab sas alegrías y sentint com á nostras sas tristesas.

Tinguiho entés aixís nostre colega, á qui recomaném se recordi mes sovint de los manaments de la lley de Deuue 'ns manan estimar al pròxim com á nosaltres mateixos.

BELLAS ARTS A SABADELL

Impossible nos fou encabir en nostre passat número aquest articlet-ressenya dels treballs presentats á la Exposició de Bellas Arts que s' obri per la Festa Major en lo local de la Academia instalada en l' *Ateneo Sabadellés*. Y com siga que 'l nostre desitj més viu es alentar la noble y profitosa emulació que 'l tal Concurs significa dintre nostra estimada ciutat, d' aquí que no vullguém passar de cap manera sense 'l nostre elogi una tan entussiasista manifestació dels elements artístichs ab que s' honra Sabadell.

No tant variada, mes si ab major quantitat de quadros, va esser oberta enguany y en lo dia 1 d' Agost, l' Exposició de *Bellas Arts* instalada en l' *Ateneo Sabadellés*. Galana-

ment convidats per lo President de la mateixa don Ramon Quer y Selvas, varem assistirhi, quedant completament satisfets de las obras allí exposadas.

Entre 'ls diferents quadros qu'exposa lo senyor *Quer*, varem notar una petita *marina* que si be no es un treball de molta feyna, se fa recomanable per sos bonichs tons.

Vila exposa un quadro de costums sevillanas, anomenat *L'examen de doctrina* bonich per sos colors vius, propis d'aquella terra, y molt trevallat, donchs no hi ha una sola ratlla que no estigui posada segons las mes estrictas reglas de perspectiva; exposa també varis quadrets y un de un *pastor portant un anyell al coll* y en aquest si que devém dirli que no resultan prou compactas á nostre entendre, l'anyell ab lo total de la figura.

Lladó (Llorens) entre 'ls molts que hi te exposats bonichs tots, se fa recomanable per la elegancia de tons un de regulars dimenssions que figura un tros de riu, ab sas riveras y una ben dibuixada escalinata, tot plegat ab un petit fondo d'arbres qu'están molt be de perspectiva fan un conjunt deliciós, y á mes d'aixó se recomana per sa bona factura.

Exposa *Espinal* entre variats estudis de flors, un d'unas *magnolias* molt frescas de color y molt ben destribuhidas, un quadro d'uns dos metros d'alsada en la que s'hi veu una *noya arreglant un jerro de flors*, bonich per son tractament senzill y *velat*, que produheix un efecte sorprendent; basta dir qu'es lo quadro mes admirat de l'exposició.

Estruch, exposa dugas grans copias, l'una anomenada *Dona donant de mamar á un noy* que á nostre judici, resulta 'l noy un tant massa gros, lo mateix que en l'altre copia *Sant Bernat*, l'angel que te á son darrera, te l'espatlla desdibuixada, aixó no vol dir que las copias estiguin malament, al contrari se veu en ellas l'estudi y la aplicació; una infinitat d'estudis, un gros quadro dels arbres del *Parque de Barcelona*, y un quadro del cim de *Montjuich* forma lo conjunt de sas obras.

Una grossa *Marina* exposa *Capmany* un dels deixebles de l'Academia, la barca de primer terme, deuria estar un tant mes amunt, pera produhir millor efecte; completan sa exposició dos quadros mes y algun estudi.

Exposa *Soler* entre 'ls molts estudis, un quadro que nos sembla haver vist anteriorment en casa Cosme Cuberta y que no es del cas exposario dugas vegadas, mes com á crítica direm, que, está jast de tons, va be de perspectives aixís *lineals* com *aéreas*, y produheix bon efecte.

Burqués sembla s'ha amanerat ab sos estudis, lo qual no vol dir que no ni haigi algun de bonich. Sa especialitat consisteix ab *gerros y marches artístichs* de fanch cuyt, ab unas flors y formas inmillorables; lo que si produheix mal efecte son los colors ab que son pintats aquestos; ab la mateixa brillantor, pero ab tons que no fessin plats y ollas, furián doble efecte del que no fan y tothom se 'ls miraria ab mes gust.

Pous estudiant arribará á fer alguna cosa; en algun treball que te exposat se l'hi notan avanssaments y disposició per la pintura, lo mateix que *Viñas*, ab una aquarela, *Cortada* ab un altre y *Paloma y Sanahuja* ab algun quadret al oli.

Aquest any sembla hi falta alguna firma de las que en l'exposició passada del Maig de 1889 hi figuravan.

Orgullós pot estar Sabadell, aixís com també l'*Aleneo*, de tenir en sa casa, una Academia que á ben segur voldrían tenirla altres ciutats de mes categoria que la nostra.

Felicitem de veras al digne director de la Academia senyor Quer aixís com també á tots los que ab son amor al art han contribuít al éxit de dita Exposició.

EXAMEN DE DOCTRINA

¡Ab quánta fressa y gatzara
has tornat de cal Rector!
Ja se 't coneix á la cara
que has sabut bé la lligó.

Mes, si 't pensas estar llesta,
de mitx á mitx t' has errat;
guarda aqueix esclat de festa
per quan jo t' haja aprobat.

Perque, á més de la divina,
altra ensenyança 't convé,
y es tant superba doctrina
que ab la del cel lliga bé.

L' amor y 'ls debers ensenya
que ab la Patria hem de tenir...
Si ets de la gent que 'ls desdenya,
no cal que fem més camí.

Y, com que 'l dia s' acosta,
y d' aixó en darrera som,
puix l' ocasió es feta aposta;
un repasset vindrá á tom.

L' amor á la Patria imposa
guardar ses velles costums,
qu' es com amar á la rosa
per sos colors y perfums.

Vol aixuta la paraula
y vol l' obrar ab dalit;
la sobrietat á la taula
y ben curteta la nit.

La disbauxa de la feyna,
l' avaricia del plaher,
la companyia de l' eyna,
l' ascetisme del deber.

Y vol que, ab lley amistosa,
al cor lo subjecte 'l seny,
semblant á font abundosa
que 'l ferro guía y estreny.

Aixís serás tú, ma vida;
tal com vol la tradició;
floreta suau y exquisida
que no mata ab son olor.

Mal que 't bescanten per rara,
en vestir lo menys notat;

en gastar sías avara,
rumbosa en la caritat.

Tot garlant ab la vehina
no perdas lo bé adquirít...
Així 'ns han duyt la ruína
los polítichs de Madrit.

En l' esglesia ton port sía
digne del cor fervorós;
la caputxa per tot día,
que fa al cap més respectuós.

Si es diada assenyalada,
també als Sants més festa 'ls plau;
prop les flors de l' empaliada
la mantellina hi escau.

Y, en ton capet d' or extesa,
¡cóm hi vá divinament,
ab eix color de puresa
robat á ton pensament!

May per modas forasteres
veja ton cos subjectat;
si no hi valen les fronteres,
que hi valga la voluntat;

Y á la punta de l' espasa
has de dur tot lo que he dit;
res que no sía de casa
entre en ton cap ni en ton pit.

Deixa que 't menten al rostre,
deixa cantar á la gent;
lo bo es tan sóls lo que es nostre,
lo de fora es tot dolent.

Y es trayció tot ó mentida...
¡Encara 'ns té en son dogal
aquella estafa sens mida
de l' unitat nacional!

Ja tens dita en poca estona
la patriótica lligó;
si una empenta 'l cor li dona,
ton cap l' entendrá millor.

Y, si en l' exámen atina
y digna de tú 't fa ser,
enllaçarem l' englantina
ab ta flor de taronger.

Mes jay!... si 'n surts reprobada,
Deu del cel te deixarà

á set d' amor condempnada,
fius que del mon te traurá.

LLUÍS B. NADAL.

MATEU BRUJAS Y SA FÁBRICA

No conéixer en l' industria pátria las obras ó tan sols la fama d' en Mateu Brujas, es com no conéixer, per exemple, á Pérez Galdós en la Literatura ó á Bretón en la Música. Y aixis com las obras de aquests han traspassat la frontera, obtenint aplauso y consideració en diverses nacions, las que ixen de la fábrika d' en Mateu Brujas s' han obert pas victoriosament entre la concurrencia universal, essent solicitadas ab empenyo en los mercats estrangers.

Hi há que véurel entre sos texidors, quan prepara 'l mostruari ó dona l' últim cop de má á una pessa de proba. Seré y demostrant aparentment un temperament calmos, en sa mirada plena d' energia s' hi veu llampeguejar l' inteligencia, iluminant, per dirho aixís, las sedosas fibras ó 'l dibuix que té al devant, y endevinant entre sas ratllas y filaments lo secret del pervenir.

—Se lleva més d' hora que nosaltres,—me deya un dels seus,—y en certs temps no reposa nit ni día, quan inventa alguna varietat en las classes de sa especial elaboració.—

Es lo desvetillament y la febre propis del geni, que sols ab aqueixa constancia y aqueixa activitat dú á bon terme las sevas concepcions.

* * *

Es fill d' un altre fabricant, don Agustí, que havia fonamentat son crèdit en la elaboració de panyos llisos, avuy generalment en decadencia á Espanya, encara que s' hi dediquin exclusivament y ab éxit casas com la de Companyá, Margarit y Companyia de Olesa, y algunas altrás.

En Mateu Brujas las emprengué per nous viaranyes pera sa fabricació, establint la de géneros de novetat pera senyors y realisanthi tals progressos, que abiat arribá á ser citat com á model, no sols entre fabricants espanyols, sinó fins entre sos colegas del estranger.

Ven á París com á Madrit, sobre tot des que Sabadell obtingué Diploma d' Honor en la Exposició Universal de 1889.

Pera aixó no n' hi ha prou ab contar ab una inteligencia privilegiada; es precis ensemps esser tan estudiós com exquisit práctic, un observador fi que conegui tant lo mercat com la societat en que viu, que segueixi pas á pas las transformacions de las industrias internacionals similars, de manera que á cada oportunitat, á cada campanya, sapia ab gran exactitut á qué atendres respecte al estat de son ram y á la marxa de lo

que més l' importa, de lo que en llenguatge corrent se 'n diu en lo comers lo negoci.

Y en Brujas es aixís.

* * *

Produheix *chaviots*, gergas, pessas pera pantalons y tota mena de telas de llana pera vestits d' home, tot superior, tot ab lo sagell d' una existencia tal en calitat y elaboració, que ve á ser la marca més visible de sa fàbrica pera los intèligents en la materia.

De manera que axís com en temps del *Fénix de los ingenios* al ser llègits uns versos bons d' autor desconegut se deya: son d' en Lope de Vega; avuy, quan entre un públich intelligent s' hi presentan gèneros d' aquells sens cap marca, però ab lo sagell d' una extremada superioritat, may falta qui diu: semblan d' en Brujas.

Los famosos *chaviots*, no sols competexen victoriosament en calitat ab los que ixen de las millors fàbricas inglesas, sinó que fins los hi duhen ventatja en lo gust y elagancia del dibuix

Es, en fi, en Mateu Brujas un dels fabricants als que debem major agraphiment per sa iniciativa en lliurarnos del jou industrial extranger, que en veritat no es menys vergonyós que 'l que encara sufrim á Gibraltar. En la hermosa fàbrica, qual grabat dem avuy á nostres lectors, emplea sempre en sos telers la llana més pura, la seda y l' estam, cada any nos sorpren ab novas maravellas, pera gabans, trajos complerts, y ab aquells admirables *cortes* de pantalon que la *hige-liffe* de nostres elegants s' empenya en calificar d' *inglesos lligitims*, en que sían tan espanyols com en Mateu Brujas.

Hi há en sa vida un fet molt relevant que deu ser contat per lo que honra á nostra industria llanera. En temps en que 's discutian en lo Congrés las qüestions que afectan á dita industria, al impugnar en Moret 'l proteccionisme, manifestá algun dubte respecte á que poguessen compe-rtir en calitat nostres gèneros ab los inglesos. Allavoras los fabricants de Sabadell acordaren enviarli una proba de quan infundats eran sos dubtes: alguns metros de gènero sabadellench, pera que l' orador lliurecambista s' en fes un trajo.

Y de conformitat ab l' acort de sos companys, lo preciós gènero sortí de la fàbrica d' en Brujas.

En Moret respongué al obsequi ab una carta eloqüentissima y més encara per lo desoncantament que revelava que per l' agraphiment. Dava tota mena de satisfaccions, reconexent que ja no podia dubtar d' una superioritat evident. ¡Ah! si nostres homes públichs se dignessen examinar de á la vora las cosas que 's referexen á l' industria nacional, no caurían tan sovint en tan lamentables equivocacions.

* * *

La fàbrica està magníficament construhida á la moderna, y axeca sa ayrosa y blanca silueta al peu de l' estació del ferro-carril. Ocupa ab los edificis anexos una superfície de més de 150.000 pams y té montadas totas las industrias auxiliars, de tintoreria, rentat, cardas, aparells, etc., de manera que poden efectuarshi totas las transformacions de la primera materia que s' hi reb en brut. Compta ab assecador de vapor, qu' es altra gran ventatja, los telers, cardas, tundosas, y quantas máquinas y aparells usa son dels models més perfeccionats.

Fent us de la forsa de sas máquinas de vapor, en Brujas instalá en sa fàbrica la llum eléctrica, ab aparells que permeten aumentar ó reduhir la iluminació y distribuhirla del modo més convenient.

Es molt elegant l' edificació que compren la casa en que viu y un hermós parch, resultant un conjunt de grandesa en armonia ab lo caràcter d' aquest industrial extraordinari.

Un detall pera acabar: sembla que á n' ell no l' afectan las crisis, puig ni una sola setmana han dexat de treballar los nombrosos é inteligents treballadors que viuen al amparo de sa fàbrica.

L. GARCÍA DEL REAL.

CERTAMENS CATALANISTAS

SOCIETAT DE AYMADORS DE LAS LLETRAS PATRIAS

Certámen literari de La Bisbal d' enguany

LLISTA DE LAS COMPOSICIONS PREMIADAS

I.—Flor natural, núm. 48. Alegoria, *Somni del bes*. Lema: Camí del cel.—Primer accésit, núm. 61. *Lo brot d' aufàbrega*. L.: Calumnia.—Menció honorífica: núm. 22. *Sospirs d' amor*. L.: Adeu.

II.—Premi del Magnífich Ajuntament. Desert.

III.—Premi del Rvnt. don Joan Puig, Rector d' aquesta vila. No s' adjudicá.—Accésit únic: núm. 42. *A la Verge Santíssima*. L.: Mater Amabilis.

IV.—Premi ofert per l' Excm. senyor don Albert Camps, diputat á Corts pel districte. Desert.

V.—Premi de D. Miquel Aveli, diputat provincial. No s' adjudica.—Menció honorífica: núm. 13. *La Industria taponera. Medios para mejorarla*. L.: Protección.

VI.—Premi del Excm. senyor don Joseph Gallart. No s' adjudica.—Menció honorífica: núm. 49. *La Bisbal, son pasat, son present y son pervindre*. L.: Castrum Episcopali.

VII.—Premi del Excm. senyor Marqués de Robert, núm. 39. *En Joseph de Margarit*. L.: Per mes que l' han fet virey, es lo miquelet de sempre.—Accésit, núm. 72. *Las cuatro barras de sanch*. L.: ¡Alla va!

VIII.—Premi de don Joaquim Prats y Roquer, núm. 60. *Elegia á mos amors*. L.: Idol caygut.—Primer accésit, núm. 35. *La batalla de los Castellejos*. L.: Podeis perder vuestras mochilas.—Segon accésit, núm. 50. *Plany y Esperansa*. L.: La llibertat de Catalunya, no morirás.

XI.—Premi de don Joseph Simon y Rodó. No s' adjudicà.

X.—Premi ofert per la Societat organitzadora del Certàmen. No s' adjudicà.

XI.—Premi de don J. de C., núm. 24. *L' Ancant del diable* L.: 'Tot hi vá! Accéssit, núm. 43. *L' ordinari*. L.: Lo progués m' ha desbancat.

Girona 8 Agost de 1890.—Joaquim Bolet y Sisó.—Francisco de P. Franquesa.—Pau Civil.—Pere de Palol.—Ramon Masifern, Secretari.

*
* *

ATENEO ARENYENCH

SISÈ CERTAMEN LITERARI

Fallo del Jurat

I.—Flor natural: 53. Amor perdut *Tot passa*—Primer accéssit: 23, *Pe'l mar. Zim...sam*.—Segon accéssit: 34 *Mar endins. Desvari*.

II.—Premi de S. M. la reyna Regent: 50. Lo Submari català. 1860.

III.—Premi del Ateneo Arenyench: 42. Gemechs de tórtoras. *Tot lo del mon* etc.—Accéssit: Lo meu capritxo. *Anche ridiculo* etc.

IV.—Premi de la Exema. Diputació provincial: 48 A la vila de Arenys de Mar en lapèrdua de la industria marítima. *Oda*.

V.—Premi del magnífich Ajuntament: 77. Catalunya al Africa. 3 de Febrer de 1806 —Accéssit: 53. Lo primer plansó. *Ferro carril primer de Espanya*.

VI.—Premi de don Joseph Elias de Molins: 48 Condió del obrer en la provincia de Barcelona *Hi ha, donchs, una necessitat social, etc*

VII.—Premi de don Apeles Mestres: 69. Marina. *Quadret de costums*. Primer accéssit: 67. Lo bot salva vidas. *Los que quedan en el puerto, etc*.—Segon accéssit. 5. la Barcarola. *Que es mi barco mi tesoro*.

VIII.—Premi d' un Diploma d' honor: 73. Lo Regionalisme explicat. *Estimant-nos á nosaltres mateixos també podem estimar als demés*.

Arenys de Mar, 8 d' Agost de 1890.—Per acort del Jurat calificador.—Francisco Flos y Calcat, Secretari.

Per descriure una costum típica dels segadors de la comarca de Olot, copiém de *L' Olotí*:

«Com tot lo que recorda la regeneració de nostres grups de treballadors aixó es, la agremiació, es molt interessant pera mantenir l' esperit catalá creyém que será del gust dels lectors saber la gerarquia que s' observa entre 'ls segadors que en eixos dias omplen d' alegría nostras encontradas ab sas canturias y aprofitant lo desitjat grá que ab tant d' afany recompensa las suadas de nostres pagesos.

Primer: *Lo cap de colla*. Desempenya aquest càrrech lo que fa de principal y té la autoritat suprema é indiscutible y té també 'l cuydado d' escullir sos companys y contractar las masías ahont dehuen treballar y avisarlos quan, á son judici, van fora de camí.

Segon: *Devanter*. Se dona aquest títol á aquell que elegit per lo *Cap de colla*, te la missió de tallar lo rem als demés, que procuran imitarlo en totas ocasions, seguintlo tots ja en lo menjar, fumar, beurer, dormir, etc., y si volen ser rigoristas en la menjar y beure segueixen exactament l' ordre en que están en la segada.

Tercer: *Lo tremp ó trempa*; que vol dir aquell que després del *Devanter* está destinat á dirigir la segada y portar *poch ó mes rem* quant y segons convinga.

Ha de ser gran segador per desempenyar son càrrech y quan falti lo *devanter* substituirlo.

Si hi ha mes de tres segadors, després del segon no tenen nom conegut, escepte l' últim que s' anomena:

La Truja: Aquest està condemnat á sufrir las sátiras y burlas dels altres, tallar *dret lo rem* y sinó li diuen que ja ha begut massa.

Per donar importancia á sa gerarquia establerta, recordan tots los segadors un cas que passá en una casa ahont se comensava la segada. Ja en lo camp disputaren qui seria lo *Devanter* y no volguent cap d' ells acceptar lo càrrech y veyent que estava ja pròxim 'l esmorsar, determinaren posarse de front y aixís segaren. Quant arrivá l' esmorsar cap volia ser lo primer de pendrer perquè no era lo *Devanter* y aixís tingueren que tornarsen lo recapta del mateix modo que 'ls hi havian portat, fins que veyent que sense menjar no 's trevallava, determiná un de la colla ferse *Devanter*, quedant arreglat ab satisfacció tan dificultós assumpto.

Si be los *lligadors* no tenen categoria, forman part integrant de la compayía de segadors, y á ells està encomanada la lligada de lo segat. Per cada tres segadors hi correspón un lligador y al lligador li pertoca llescar lo pá; y quant la mestressa de la masía s' atrasa de portar los apats á l' hora, ell va á buscarlos. Avans los segadors los reclamavan á crits per tres vegadas consecutivas.»

NOVAS

Ahir matí morí repentinament en aquesta ciutat nostre apreciable compatrici don Feliciá Ribot, pare de nostre amich y llorejat poeta lo director de la *Revista de Sabadell*, don Manel Ribot y Serra.

No cal dir quan sentim la desgracia qu' afligeix á nostre volgut amich, á qui acompanyém al igual que á sa aprecible familia en lo sentiment que 'ls causa perdua tan irreparable, desitjantlosi la mes cristiana resignació pera soportarla.

En la professó que tindrà lloch avuy á la tarde en la vehina població de Sant Esteve de Castellar, portará 'l pendó principal nostre estimat amich don Vicens Arús, alcalde d' aquell poble.

Las invitacions qu' bem tingut lo gust de veurer están redactadas en nostre propia llengua per lo qual felicitem á nostre amich, no duptant que tindrà en dit acte, una concurrencia numerosa y distingida.

Lo *Centre Catalá* de Madrit nos ha enviat un exemplar dels Estatuts porque 's regeig dita Associació.

Agrahim l' envio.

Los senyors Torras y Vallribera han obert pera 'l servey públich, en el carrer del Sol cantonada al de Sant Pere, una Agencia d' encàrrechs y transports.

D' un volant que havém recullit de nostre estimat colega *L' art del pagés*, trayém la següent noticia del *Gremi de Pagesos de Sabadell*:

"Avuy diumenge, á las 9 del matí, se reuniran los senyors delegats del districte pera tractar d' un assumpto interessant."

Lo senyor alcalde, don Joan Massagué y Vilarrubias, ha sortit pera los banys de la Puda de Montserrat.

Durant la seva ausencia s' ha encarregat de l' Alcaldía lo primer Tinent d' Alcalde don Antoni Cirera y Campdepadrós.

Avuy, demá y demá passat celebra sa Festa Major lo vehí poble de Sant Esteve de Castellar.

En los programas que havém vist redactats en llengua catalana s' anuncian los següents festeigs:

Dia 17. Se celebrarán Divins Oficis, professó, serenatas y balls públics.

Dia 18. Solemnes funcions religiosas, concerts, serenatas y balls.

Dia 19. Per la nit se disparará un magnífich castell de fochs artificials, y balls en lo saló del *Café Castellanense*.

Pera ditas festas han sigut contractadas las orquestas d' aquesta ciutat *Moixins* y *Fatxendas*.

Molt nos plau que Castellar hagi trencat també la costum d' anunciar sas festas típicas en llengua forastera, per lo que felicitem coralment á los iniciadors.

Sembla que la *vaga* de Manresa ha terminat ja ¡Tantdebó fos per sempre!

En sas darrerías sembla que 's promogueren varias qüestions entre 'ls obrers mateixos, acusant los uns als altres de que 'ls havian enganyat miserablement.

¿Pero apendrán d' una vegada á no fiarse sino dels que com ells treballan, sufrint sas mateixas necessitats y sense viurer ab la esquena dreta?

Sembla que per fi la *Lliga Agraria* ha caygut de plé y desvergonyidament en las mans dels polítichs al estil d' en Gamazo.

Era d' esperar.

Ab aquest motiu, l' *Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro* li llena la seva autorizada excomunió, y afirma que ara més que may convé recullir la bandera dels interessos del pays pera defensarla dels aventurers y de tots los partits que ab ella volen disfressar sos mals instints y rastreras passions.

—¡Visca la pagesia! y jenerera la política!—diu l' *Institut Catalá*.

Y per aquest camí sempre nos hi trobará als catalanistas que admirém y aplaudim sa patriótica actitud.

La setmana passada visitá á Ripoll lo senyor don Víctor Balaguer. L' acompanyava nostre amich senyor Toda, y projectan visitar la Cerdanya francesa y passar després á Foix, Carcassona y Tolosa pera fer estudis sobre la época de las guerras catalanas. Lo senyor Balaguer porta 'l projecte d' acabar la tercera part de sa coneguda tragedia *Lo Comte de Foix*, relativa á las lluytas dels albigesos.

Celebrém aquesta decisió del senyor Balaguer, sobre tot si ha d' apartarlo ja per sempre del camp de la política en lo qual tants desenganys li ha donat á Catalunya.

S'ha inaugurat un tros de ferro-carril desde Bilbao á Triano, perteneixent á la Diputació Provincial de Vizcaya.

En lo banquet ab que's celebrá tal aconteixement, y que fou presidit pel President de aquella Diputació, un dels Directors de la línea referí ab eloqüencia que'l ferro-carril de Triano se deu á un catalá, don Francisco Alberdi, que vingué á Biscaya fa mitj sigle, y allavors ja comprengué las riquesas mineras de la regió, manifestant que's necessitava una vía pera transportarlas, logrant obtenir la concessió del Govern.

Lo senyor Alberdi emprengué 'ls treballs; pero en vista de la oposició que se li feya, vengué la concessió á la Diputació Provincial.

Terminá dihent que aquest ferro-carril ha produhit vint milions de pessetas á la provincia, y aixó's deu al catalá senyor Alberdi.

Veliaquí un dato que deu omplir de satisfacció als bons patriotas.

Pera las representacions de la ópera *Otello*, del mestre Verdi, que tindrán lloch en la próxima temporada en lo Gran teatro del Liceo, la casa Ricordi de Milán, editora propietaria de la esmentada ópera, ha aprobat la següent companyia:

Mestre concertador y director, Cav. Eduart Mascheroni.—Desdémona, Signora Mila Kupfer Berger.—Emilia, Signora Carottini.—Otello, Sig. Cardinali.—Yago, Sig. Labán.—Cassio, Sig. Foughi.—Rodrigo, Sig. Oliver.—La instrucció y direcció dels coros está á càrrech del mestre Pietro Nepoti.

Los aficionados estarán d'enhorabona.

Se troban á Berlin, ab l'objecte de pendre part en lo Congrès Médiç que s'está celebrant en dita capital, los eminents facultatius catalans senyors Robert y Cardenal.

En lo Real decret de reorganissació de las administracions subalternas, quedan suprimidas en aquesta provincia las de Arenys de Mar, Sant Martí de Provencals, Granollers, Tarrassa, Igualada y Sant Feliu del Llobregat.

La de Sabadell ha quedat en peu.

Llegim en *La veu del Montserrat* que á Vich s'ha comensat la bona costum d'anunciar als fidels las solemnitats religiosas en llengua catalana. Y pera demostrarho reproduheix en sas páginas l'anunci d'un Triduo dedicat á la Assumpció.

¿No podrian los Rvnts. Rectores de las Parroquias de Sabadell imitar tan felis acort que posa més en armonía 'ls sentiments religiosos ab l'esperit del poble?

La companyia del senyor Mario ha estrenat últimament á Barcelona una comedia de don Joseph Feliu y Codina, *El buen callar*, arreglo de la aplaudida producció catalana del mateix autor, *Lo grá de mesch*. Tots los crítichs que han judicat la nova obra la consideran molt inferior al original catalá, que te més naturalitat y presenta caràcters més verídichs y expontanis.

Hem notat que quasi tots los arreglos que's fan del catalá al castellá los han de fer los mateixos autors, com ha succehit ab *Lo grá de mesch* y *Lo dir de la gent* de'n Pitarra. Los literats castellans ni's recordan de Catalunya.

En cambi: un valenciá, 'l celebrat don Enrich Gaspar, traduhí 'l *Mar y cel* de'n Gui-

merá; y uu aragonés, don Marcos Zapata, arreglá (que ja ho necessitava) l' *Otger* de'n Ferrer y Codina.

Ja se sap ¡sempre la *Coronilla d' Aragón!*

Hem llegit en un diari de Guayaquil (Ecuador), *La Unión*, corresponent al 27 de Maig darrer, una carinyosa gasetilla que traduhim per referirse á un il·lustre compatrici nostre, fill d' aquesta ciutat, y entussiasta catalanista de més á més:

Próximament sortirá pera 'l Sud lo senyor don J. Puigdollers y Maciá, qui, comissionat per respectables casas de comers d' Espanya, se troba fa alguns días entre nosaltres, estudiant nostre mercat y donant á coneixer alguns productes de son pays.

L' interés ab que aquest distingit senyor ha observat la marxa económic y financiera del Ecuador, los estudis que ha arribat á fer sobre 'l particular y la inmillorable acullida que han tingut sos articles, nos fan creure que en lo successiu s' han de cambiar molts gèneros ab la antigua mare patria.

Molt nos complauría que Espanya seguis enviantnos agents tan il·lustrats com lo senyor Puigdollers pera 'l major y mes prompto desenrotllo, reciprocament ventatjós, del comers d' abdós payssos.

Li desitjem al senyor Puigdollers y Maciá un felís viatge y que 'l millor éxit coronis sas activíssimas gestions y sas xamosas esperansas.

No podém menos de enargullirnos de que casi sempre hagin de ser los catalans los que deixin ben sentat lo nom d' Espanya en l' Estranger.

Y encara som *rebeldes, egoistas, etz., etz.*

ANUNCIS PARTICULARS

ANTONI AULESTIA Y PIJOAN

HISTORIA DE CATALUNYA

ESCRITA EN LLENGUA CATALANA

DOS VOLÚMS

Acaba de publicarse lo segon y darrer volúm d' aquesta obra formant un tomo en quart menor, de 552 planas.

Preu de cada volúm: 5 pessetas

Lo volúm primer arriba fins á la mort del rey en Jaume I lo *Conquistador*, y 'l segon comensant ab lo regnat de Pere III lo *Gran ó dels Francesos*, acaba ab la terminació de la Guerra de la Independencia en 1814.

Se troba de venda á Barcelona en totas las llibrerías y en casa l' Administrador de la obra, Joan Almirall y Foraster, Pimpcesa, 16, magatzém de paper.

En aquesta ciutat se pot fer l' encàrrech á l' Imprempta d' aquest periódich, Madoz n.º 31 y 35 y Sol n.º 138.

Imprempta y Enquadernacions de J. Comas, Madoz 31 y 35 y Sol 138, teléfono n.º 46.—SABADELL